

RAADSVRAAG

Nr: SV20-030

Datum: 30 april 2020

Vraag art. 38

Indiener: Pro Krimpenerwaard

Onderwerp: Digitaal vergaderen in de politiek



Toelichting:

In de Volkskrant van 28 april 2020 staat een artikel van onze Douwe Jan Elzinga, hoogleraar Constitutioneel Organisatierecht aan de Rijksuniversiteit Groningen. Hij onderbouwt zijn opvatting dat digitale vergaderen in de politiek in strijd zijn met de Grondwet. Het betreffende artikel wordt bijgevoegd.

Vragen:

1. Pro Krimpenerwaard wil hierop een reactie van de voorzitter van de raad
2. Heeft dit gevolgen voor onze digitale politieke vergaderingen?
3. Zo nee, waarom niet?
4. Zo ja, op welke wijze worden de digitale politieke vergaderingen georganiseerd?
5. Aangezien de sterke daling van het aantal nieuwe patiënten landelijk de afgelopen weken, en de verwachting dat dit aantal in onze gemeente ook sterk is gedaald, is er dan in onze gemeente op dit moment sprake van een noodsituatie zoals bedoeld in de wet?
6. Welke criteria en hoogte hiervan - bijvoorbeeld hoeveel recente besmettingen in onze gemeente - zouden wij in onze gemeente moeten hanteren om af te wijken van de norm het fysiek vergaderen?
7. Hoeveel nieuwe besmettingen waren er per dag de afgelopen 14 dagen in onze gemeente en per kern?
8. Verwacht de burgemeester dat wij de eerstkomende commissie en raadsvergadering wel of niet aan deze criteria zullen voldoen om normaal, fysiek te kunnen vergaderen?
9. Wanneer verwacht de gemeente de raad te kunnen informeren of de eerstvolgende vergadering wel of niet conform de normale procedure doorgang kan vinden?

Antwoorden

1. De heer Elzinga zegt in het artikel dat een mengvorm van digitaal en fysiek vergaderen in strijd is met de Grondwet.
Van een mengvorm is sprake wanneer aan een vergadering een deel van de leden digitaal deelneemt en een ander deel fysiek in de vergaderzaal deelneemt.
2. Nee
3. Dit heeft geen gevolg voor onze digitale vergaderingen want bij onze politieke vergaderingen nemen alle deelnemers digitaal deel.

4. nvt

5. Landelijk is sprake van een noodsituatie. Daar kunnen wij lokaal niet van afwijken.

6. Wij volgen het advies van de regering en het RIVM om zolang mogelijk thuis te blijven. Gewezen wordt nadrukkelijk op het digitaal vergaderen. Zeker als gemeente is het van belang de regering hierin te volgen. Bovendien is het ook van belang als volksvertegenwoordiging het goede voorbeeld te geven. De gemeenteraad van Rotterdam bijvoorbeeld vergadert al enige tijd digitaal en openbaar toegankelijk, waarbij alleen de burgemeester en de griffier in de raadzaal zitten en alle raadsleden thuis. Alles in het kader van zoveel mogelijk thuisblijven en nadrukkelijk als volksvertegenwoordiging ook het goede voorbeeld geven.

7. De besmettingen worden door de GGD niet per kern aangegeven, maar per gemeente. Het gaat hierbij alleen om de besmettingen die daadwerkelijk zijn vastgesteld met een test. De daadwerkelijke hoeveelheid besmettingen ligt aanzienlijk hoger. Het aantal staat iedere dag in het AD. Op de 15^e april 101 besmettingen, op 28 april 122 besmettingen en op 4 mei 127 besmettingen. Er is in onze gemeente dus nog geen sprake van een daling van het aantal besmettingen.

8. Wij volgen de richtlijnen van de regering en het RIVM. Op het moment dat de regering ons nog steeds nadrukkelijk vraagt zoveel mogelijk thuis te blijven, zullen we hieraan voldoen.

9. Het is niet mogelijk om daar nu iets over te zeggen. Dit is afhankelijk van de richtlijnen vanuit het kabinet, RIVM en Veiligheidsregio.

Ondertekening college:

Burgemeester en wethouders van Krimpenerwaard,
de secretaris (wnd.), de burgemeester,

J. Hennip

mr. R.S. Cazemier

Digitale vergaderingen in de politiek zijn in strijd met onze Grondwet



Hugo de Jonge en Mark Rutte in de Kamer. Foto Freek van den Bergh/ VK Staatsrecht

DOUWE JAN ELZINGA



Douwe Jan Elzinga is hoogleraar Constitutioneel Organisatierecht aan de Rijksuniversiteit Groningen.
RV

De Raad van State heeft in een voorlichting geoordeeld dat onder deze bijzondere corona-omstandigheden de Tweede en Eerste Kamer digitaal kunnen beraadslagen en besluiten, maar ook dat mengvormen van digitaal en fysiek vergaderen in overeenstemming zijn met de Grondwet. Dit is een vergaande, uiterst ongelukkige en staatsrechtelijk onaanvaardbare voorstelling van zaken. Diverse staatsrechtelijke beginselen zijn hierbij in het geding, waardoor het oordeel de toets der kritiek niet kan doorstaan.

De Raad is van oordeel dat een specifieke grondslag – zoals die in de Tijdelijke wet digitaal vergaderen en besluiten voor provincies, gemeenten et cetera is neergelegd – voor beide Kamers niet nodig is. Dat is bijzonder, want door een wel erg vrijmoedige en betwistbare uitleg van de Grondwet wordt het grondwettelijke recht, zoals dat in staatsrechtelijke kringen heet, 'caoutchouc-recht'. Dat is recht dat nauwelijks nog betekenis heeft omdat men er alle kanten mee op kan, en daardoor een soort 'wegwerprecht' wordt. De Raad van State schept bovendien nieuwe constitutionele normen en dat is – zoals ook mijn collega Wim Voermans betoogt – niet zijn bevoegdheid. En het patroon dat word geschetst, haalt vervolgens ook enkele basisprincipes van de Tijdelijke wet voor decentrale overheden onderuit.

Waarborgen

Wat is het geval? De Raad van State geeft in eerste instantie in een zorgvuldig opgebouwd betoog als oordeel dat het fysiek vergaderen, openbaarheid van beraadslaging en stemming en het fysiek vormgeven aan de quorumregeling belangrijke waarborgen zijn, waar niet gemakkelijk van kan worden afgeweken. Maar dan aan het slot van betoog verdwijnen deze waarborgen ineens, omdat het onder deze bijzondere omstandigheden zou zijn toegestaan om zonder specifieke grondslag de

fysieke vergadering en de annexe quorumeisen te vervangen door digitale varianten van allerlei aard en soort.

Samen met de Leidse collega Geerten Boogaard was ik betrokken bij de totstandkoming van de Tijdelijke wet voor de decentrale overheden van minister Knops en we zijn eveneens betrokken bij de staatsrechtelijke evaluatie van deze wet tijdens de gelding en na afloop. In de Tijdelijke wet geldt als principe dat digitaal vergaderen en stemmen mogelijk wordt gemaakt en dat ook dan digitaal aan de quorumeis vorm en inhoud kan worden gegeven. Om gelijkheid van posities te scheppen, is dan cruciaal dat alle volksvertegenwoordigers digitaal gaan. En mengvormen waarbij een deel van de volksvertegenwoordigers digitaal gaat en anderen – zoals woordvoerders of fractievoorzitters – fysiek vergaderen en stemmen is met de Tijdelijke wet in strijd.

Ongelijkheid

Fysiek vergaderen is het meerdere en digitaal vergaderen het mindere en door ongelijkheid tussen de deelnemers toe te passen wordt een niet aanvaardbaar onderscheid gemaakt. Maar om een nog heel andere staatsrechtelijke reden zijn deze mengvormen staatsrechtelijk onaanvaardbaar, want het kan leiden tot een vergaande en niet wenselijke collectivering van de beraadslaging en de besluitvorming. Het vrij mandaat van volksvertegenwoordigers brengt met zich mee dat onder alle omstandigheden er een gelijke mogelijkheid moet zijn om een eigen oordeel in te brengen, zowel bij de beraadslaging als bij de stemming. Indien nu digitaal en dus op afstand aan het quorumvereiste kan worden voldaan, is dat een soort machtiging voor woordvoerders en/of fractievoorzitters om in de fysieke vergadering te beraadslagen en te stemmen namens de fractie.

Het vormt een sterke stimulans voor binding aan het collectief. Door zich digitaal aanwezig te melden, levert de individuele volksvertegenwoordiger zich uit aan de fractie-inbreng die door de woordvoerder of de fractievoorzitter in de fysieke vergadering van beperkte omvang wordt ingebracht. En dat geldt natuurlijk vooral indien er fysiek wordt vergaderd door enkelen en er geen digitale betrokkenheid is van andere Kamerleden. Wordt er door allen digitaal vergaderd en door allen digitale aanwezigheid gemeld, dan zijn deze onwenselijke vormen van collectivering niet of veel minder sterk aanwezig.

Onvrijwillig

De Grondwet geeft een scherp profiel aan de positie van de individuele volksvertegenwoordiger, hoezeer ook in de praktijk de fractielijn overwegend wordt gevolgd. Die binding is echter dan een vrijwillige, en dat is bij de patronen die de Raad van State nu toelaat en zelfs propageert niet het geval. Het is onbegrijpelijk dat de Raad van State zo gemakkelijk deze grondwettelijke waarde over het hoofd ziet en wegpoetst.

De voorlichting door de Raad is maar een advies en de Kamers hebben alle gelegenheid om daarvan af te wijken. Beter ten halve gekeerd, dan ten hele staatsrechtelijk gedwaald. En bovendien is het van groot belang dat de zorgvuldig opgebouwde lijn in de Tijdelijke wet niet wordt doorbroken door een nationale praktijk die een geheel andere is dan het patroon dat voor de decentrale overheden van toepassing is, want in dat geval is er in provincies en gemeenten ook geen touw meer aan vast te knopen.